

Bilişim Hukuku Üzerine

Cemalettin GÜRLER

Avukat

cemalettingurler@hotmail.com

İnsanlık serüveni artık "bilgiye sahip olmanın en büyük güç olduğu" aşamaya gelmiş bulunmaktadır. Hatta bilginin kazandığı önem klasik sermaye tanımlarını dahi ortadan değiştirmektedir. Artık bilgiye sahip olmak yetmemekte bunun tasnifi, filtre edilmesi, bilgi karmaşasından kurtulma, bilgiyi en kolay şekilde kullanılabilir halde bulundurma ve en önemlisi bilgi üzerindeki paylaşımın ve mülkiyetinin belirlenmesi en ciddi problem olduğu aşamaya doğru geçmektedir.

Bilişimin insan hayatında hem ekonomik değerinin hem de etkinliğinin artması konuya ilişkin korunma taleplerinin ve kötüye kullanımlarının da artmasını getirmektedir. Yaşanan gelişmeler bugüne kadar oluşmuş hatta klasik sayılabilecek normları, kuralları ve teamülleri değiştirmektedir. Artık neredeyse hukuk normlarını bilişim alanındaki gelişmelere göre kendini yeniden tanımlamak zorunluluğu ile karşıya kalınmıştır.

Bilişim sözcüğünün kökeni Fransızca informatiğe kelimesidir. Türkçe informatiğe kelimesini karşılamak üzere bir çok sözcük kullanılsa da literatür de "BİLİŞİM" sözcüğü üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Bilişim alanında yaşanan gelişmeler öncelikle Elektronik Ticaret ile klasik ekonomi ve Borçlar Hukukundaki alım satım, ödeme yeri, sözleşme, irade kesişmesi gibi birçok kavramın tanımını işlevsiz kılmıştır. Bunun sonucu olarak da konuya ilişkin çalışmalar hız kazanmıştır. Ayrıca ulusal ekonomiler açısından vergi ödevinin ve vergiyi alacak ülkenin tespiti çok hızla büyüyen e-ticaretin getirdiği en önemli handikaplardan biridir.

Bilişimin insan hayatındaki yeri ve öneminin artması doğal olarak bilişim alanında suçların ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Kanun koyucu tüm dünyada olduğu gibi öncelikle Ceza Hukuku'nda bilişim alanında yaşanan hukuksuzlukların giderilmesi için düzenleme yoluna gitmiştir. Ancak bu düzenlemeler

kanun uygulayıcıları olan hakim, savcı ve avukatların konuya yeterince vakıf olmamaları nedeniyle işlevsiz ve yaptırımlarının kullanılmaz olmasına neden olmaktadır. Ancak hayatın kendi içindeki dinamikleri zaman içinde bu normların kullanımını ve önemini arttıracaktır. Her ne kadar akademik çalışmalar ve hukukî düzenlemeler bilişim hukukunun ceza boyutunda yoğunlaşmış ise de uluslararası hukukta gelişmeler ve Fikî ve Sinaî mülkiyet haklarının ekonomik önemi nedeniyle çalışmaların bu alanda yoğunlaşması kuvvetle muhtemeldir.

1995 yılına kadar Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda eser kavramının tanımı içinde bilişim yazılımları bulunmamaktaydı. Ancak "Telif Hakları, kişinin yarattığı fikir eserlerinin her mülkten daha fazla o kişiye ait oldukları düşüncesine dayanır şeklinde uluslararası fikir birliğinden sonra ülkemizde bu konuda düzenlemeye gitmiştir. 1995 yılında FSEK 2. maddesine yapılan ekleme ile eser kavramının içine bilişim yazılımları da eklenerek FSEK'in getirdiği korumanın kapsamına alınmıştır. Bu korumanın sonucu olarak ta FSEK 71., 72. ve 73. maddelerinde eser sahiplerinin haklarının korunması açısından düzenlenen suç tiplerinin konusuna bilişim yazılımları da dahil edilmiştir. Ayrıca bilişim yazılımlarının FSEK'e eklenmesi ile hem hak sahibinin hem de yaratıcının eser üzerindeki hakları koruma altına alınmıştır.

Sinaî Mülkiyet ile Bilişim Hukuku'nun ilişkisi diğer önemli alandır. Bilişim alanında yapılan çalışmalar, marka, patent, faydalı model, ticaret unvanı, alan adları vs. gibi sinaî mülkiyet alanında da ciddi sonuçlar doğurmuştur. Özellikle 1996 yılında art arda çıkarılan KHK'lar ile yasal boşluklar doldurulmuştur.

Sonuç olarak bilişim alanının dinamizmi Hukuk'un duranlığını aşarak kendi kurallarını kendi koymaktadır.